

ประเพณีทำบุญเดือนสิบ...ตำนานอีกหนึ่ง ที่จะช่วยให้พระบรมธาตุเจดีย์...ขึ้นทะเบียนมรดกโลก

นำเสนอเมื่อ : 21 ก.ย. 2552

สนับสนุนโดย ชมรมพระจันทร์ยิ้ม โทรติดต่ 0864113996

ทำบุญเดือนสิบ BODY {SCROLLBAR-FACE-COLOR: #000000; SCROLLBAR-HIGHLIGHT-COLOR: #000000; SCROLLBAR-SHADOW-COLOR: #ffffff; SCROLLBAR-3DLIGHT-COLOR: #000000; SCROLLBAR-ARROW-COLOR: #FFFFFF; SCROLLBAR-TRACK-COLOR: #000000; SCROLLBAR-DARKSHADOW-COLOR: #000000; }

ทำบุญเดือนสิบ เป็นประเพณีที่สำคัญของชาวล้านนา ที่ชาวภาคใต้ไปปฏิบัติสืบต่อกันมา ผู้ศรัทธาโบราณจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ไปบูชาเดือนสิบ ท่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องซึ่งล่วงลับไปแล้ว โดยเคารพผู้ที่มีบาปกรรมอยู่ ซึ่งเรียกว่า "ปรต" จะได้รับการปล่อยตัวจากพญายมให้ขึ้นมาทูลขอทานและญาติพี่น้องของตนในเบื้องหน้า ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และให้กลับไปอยู่เมืองคนผู้สิ้นในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ชาวบ้านจึงจัดให้มีการทำบุญประเพณีขึ้นในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ครึ่งหนึ่งกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 อีกครึ่งหนึ่ง (บางท้องถิ่นทำในวันแรม 14 ค่ำ) เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้ ท่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่ล่วงลับไปแล้วเป็นสำคัญเพื่อบรรเทาการทรมานใน 2 วรรณะหลังตายถือว่ามีความสำคัญมากในวาระแรก

การทำบุญสารทเดือนสิบ เป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้ล่วงลับซึ่งอยู่ปฏิบัติดีมี อนุภพชน อันเป็นความดีที่สำคัญของชาวใต้ และของคนไทยทั่วไป ชาวภาคใต้จึงถือว่า งานบุญที่มีความสำคัญมาก เมื่อใกล้ถึงวันทำบุญเดือนสิบ ทุกคนควรต่างก็เตรียมข้าวของให้พร้อมเพื่อการทำบุญ ซึ่งจากอดีตมาไปจนถึงปัจจุบันได้มีประเพณีปฏิบัติโดยคนเมือง ของสองเขตที่มีความงามประเพณีโดยทั่วกัน ทั้งทำบุญเดือนสิบ จึงเป็นงานประเพณีที่ภาคใต้มีการชุมนุมของเครือญาติได้หลากหลายด้วย ชาวภาคใต้บางพื้นที่บางที่ไม้อาจถกสิบ ภูมิปัญญาของคนที่มีความความจำเป็นบางประการที่พยายามหาโอกาสทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ บุรุษในวาระทำบุญขึ้นสารท และอาหารการงานกลุ่มนี้ในลัทธิจะประกอบพิธีทำบุญขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่งในแหล่งที่ปลอดภัยอันตราย

ชื่อประเพณี

ประเพณีทำบุญขึ้นสารทเดือนสิบหรือเรียกต่างกันไปหลายชื่อ โดยทั่วไปแล้วจะมีภาวกำหนดตาย 4 ลักษณะ คือ

- กำหนดเรียกตามเดือนที่ทำการบุญขึ้นสารทเดือนสิบ หรือเรียกประเพณีทำบุญขึ้นสารทเดือนสิบในเดือน 10 ตามแต่ความเชื่อดังกล่าวแล้ว ชาวบ้านจึงเรียกกันอย่างง่าย ๆ ว่า "ประเพณีทำบุญเดือนสิบ"
- กำหนดเรียกตามประเพณี "สารท" ของอินเดียที่รับอิทธิพลเข้ามา คำว่า "สารท"ของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มีความหมายไว้ว่า "เกี่ยวกับหรือเกิดในฤดู ไผ่ขาว, เทศกาลทำบุญขึ้นเดือนสิบ" ในอินเดียคำว่า "สารท" เป็นชื่อที่ใช้เรียกฤดูใบไม้ร่วง และประเพณีเกี่ยวกับฤดูดังกล่าวนี้ คือ เมื่อถึงฤดูการที่พืชพันธุ์ธัญญาหารที่ปลูกไว้ ให้ออกผล ก็จะมีการเก็บเกี่ยวไปทำบุญ เช่น พิธีบูชาผู้ตาย พิธีบูชาพระเจดีย์ที่ตนนับถือ และแสดงความยินดีกับ ในสมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงเห็นว่าการทำบุญในลักษณะเช่นนี้ เป็นการดี จึงทรงอนุญาตให้พระศาสนิกชนคงถือปฏิบัติเรื่อยมา จึงเป็นที่เชื่อกันว่า เราได้รับประเพณีนี้มาจากอินเดีย
- และบางคนยังเรียกบุญประเพณีนี้ว่า "สารท" ตาม และในบางครั้งก็มีการเรียกควบคู่กับ "เดือนสิบ" ตาม เช่น "ประเพณีทำบุญขึ้นสารท" หรือ "ประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบ"
- กำหนดเรียกตามขั้นตอนปฏิบัติที่สำคัญของประเพณี ประเพณีนี้มีวัฏปฏิบัติหลายขั้นตอน ที่สำคัญ คือ การจัดหมรับ กุฎีหมรับ และพิธีชิงเปรต บางครั้งจึงเรียกว่า "ประเพณียกหมรับ" หรือประเพณีชิงเปรต"

4. กำหนดเรียกตามความมุ่งหมายหลักของประเพณี ประเพณีนี้มีความมุ่งหมายหลักอยู่ที่ การอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว สิ่งนี้อาจไปเป็น "ปรต" อยู่ในนรกและได้รับ การปล่อยตัวให้ขึ้นมาเยี่ยมลูกหลานในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และกลับสู่ภพในวันแรม 15 เดือน 10 ลูกหลานจึงต้องทำบุญในวันเวลาดังกล่าว เพราะถือว่าเป็นการ "รับ" และ "ส่ง" ตายาย ดังนั้นบางท้องถิ่นจึงเรียกประเพณีนี้ว่า "ประเพณีทำบุญตายาย" หรือ ประเพณีรับส่งตายาย

ความมุ่งหมายของการทำบุญสารทเดือนสิบ

ประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบ มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ตลอดจนญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว แต่ด้วยช่วงเวลาปฏิบัติและวิธี ปฏิบัติของผู้ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชน จึงทำให้ประเพณีนี้มีความมุ่งหมายอื่น ๆ เข้าประกอบด้วย ดังต่อไปนี้

- เพื่อเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ญาติ พี่น้อง หรือบุคคลอื่น ที่ล่วงลับไปแล้ว
- เพื่อการทำบุญ แสดงความชื่นชมยินดี ในโอกาสที่ได้รับผลดีทางการเกษตร ในราวปลาย เดือน 10 ซึ่งตรงกับประเพณีสารท เป็นระยะที่พืชพันธุ์ต่าง ๆ กำลังให้ผล ชาวบ้านจะนำพืชผลทั้งในลักษณะที่ไม่แปรรูปและแปรรูปมาทำอาหารต่าง ๆ แล้วไปถวายพระสงฆ์ เพื่อความ เป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว
- เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก ในด้านปัจจัยอาหารแก่ภิกษุสงฆ์ ในราวฤดูฝนโดยนำพืชผลมา และอาหารแห้งไปถวายพระสงฆ์เพื่อเก็บไว้เป็นเสบียงในฤดูฝน ซึ่งจะเริ่มในตอนปลายเดือน 10 การจัดส่งเสบียงอาหารนี้ จะจัดเป็นสำรับที่ชาวใต้เรียกว่า "หมรับ" แล้วถวายโดยวิธีให้พระภิกษุ จัดสลากเรียกว่า "สลากภัต" พระภิกษุจะหยิบสลากหมรับไป เพื่อนำมาประเคนถวายเป็นมือ ๆ
- เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูและระลึกถึงพระปิตุวงศ์ เพราะญาติมิตรที่อยู่ไกลไกลจะกลับ สวมใส่ผ้าขาวคอกนขาพร้อมหมากพรมดอกกัน จึงมีการจัดงานวันรับเจ็ดหมากพรมดอกกัน ในลักษณะ ต่าง ๆ จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการจัดงานวันรับเจ็ดหมากพรมดอกกันประเพณีทำบุญเดือน 10 เป็นงาน ใหญ่โต เรียกว่า "งานเดือนสิบ" ซึ่งยังคงจัดมาจนถึงปัจจุบัน

วิธีปฏิบัติและพิธีกรรม

ประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบ มี 2 ครั้ง คือ ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ครั้งหนึ่งกับ วันแรม 15 ค่ำ อีกครั้งหนึ่ง

ในวันแรม 1 ค่ำเดือน 10 ชาวบ้านโดยทั่วไปจะไม่ถือว่าเป็นวันสำคัญนัก การประกอบพิธี จึงเป็นอย่างง่าย ๆ เพียงจัดภัตตาหารไปทำบุญที่วัดเรียกว่าวัน "วันรับตายาย" หรือ "วันหมรับเล็ก" ในวันแรม 13 ค่ำ แรม 14 ค่ำ แลแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ถือเป็นชาวสำคัญมาก เรียกว่า "วันหมรับใหญ่" มีขั้นตอนการปฏิบัติตนและประกอบพิธีกรรมโดยทั่วไป ดังนี้

- การเตรียมการ มีการจัดข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ไปไหว้พระ ถวายเพื่อการจัดหมรับ ดังนั้นในวันแรม 13 ค่ำเดือน 10 จึงมีการซื้อขายกันมากเรียกว่า "วันจ่าย"
- การจัดหมรับ ส่วนใหญ่จัดกันในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 แต่เดิมนิยมใช้กระบุงทรงเตี้ย ๆ สานด้วยตะกั่วไม้ไผ่ขนาดเล็กใหญ่ตามต้องการ แต่มารยะหลังใช้ภาชนะจัดตามสะดวก ของที่ใส่ ในการจัดหมรับ ได้แก่เครื่องปรุงรสอาหารที่จำเป็น อาหารแห้ง ของใช้ในชีวิตประจำวัน ยาสามัญ ประจำบ้าน, รูป, เทียน และหัวใจคือสำคัญของหมรับ คือ ขนม 5 อย่าง ซึ่งมีความหมายต่อกัน อุทิศส่วนกุศลให้ญาติผู้ล่วงลับ และถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของงานบุญสารท เดือน 10

ขนมทอง เป็นสัญลักษณ์แทนแพ สำหรับญาติผู้ล่วงลับใช้ล่องข้ามห้วงมหรรณพตามคติ ทางพุทธศาสนา

ขนมลา เป็นสัญลักษณ์แทนแพรพรรณเครื่องนุ่งห่ม

ขนมกง (ขนมไข่ปลา) เป็นสัญลักษณ์แทนเครื่องประดับ ขนมดีซำ เป็นสัญลักษณ์แทนเงินเบี้ยสำหรับใช้สอย

ขนมบ้า เป็นสัญลักษณ์แทนสบา สำหรับญาติผู้ตายจะได้ใช้แทนสบาในวันสงกรานต์

ผู้สูงอายุบางคนกล่าวหา ขนมที่มีในหัวใจของการจัดหมรับมี 6 อย่าง โดยเพิ่มลาลอยมัน์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนฟูกหมอนเข้าไปด้วยขนมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นขนมที่สุภาพและกินได้โดยไม่เลี่ยน เหมาะที่จะเป็นเสบียงเลี้ยงส่งขึ้นไปตลอดฤดูฝน นอกจากนั้นยังมีเครื่องเล่นต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นของพื้นเมือง ซึ่งต้องพิจารณาให้ถูกกับนิสัยบุรพชนที่อุทิศให้ เช่น บุรพชนชอบดู ละคร, ชอบกัดปลา, ชอบเล่นโกษนุ ฯลฯ ก็จัดทำเป็นรูปตุ๊กตานั้น ๆ เชื่อว่าผู้จัดจะได้อานิสงส์มาก ยิ่งขึ้น การจัดหมรับอาจจะจัดกันเฉพาะครอบครัว หรือจัดกันในกลุ่มญาติพี่น้องหรือรวมกัน เป็นกลุ่มระหว่างเพื่อนฝูงก็ได้

ในจังหวัดยะลาไม่นิยมจัดหมรับ แต่จะมีบ้างในบางราย ซึ่งจัดเป็นหมรับขนาดเล็ก ดังนั้น ในวันแรม 14 ค่ำ หรือ แรม 15 ค่ำ จะเห็นพอกา เมคาคา "ขนม 5 อย่างมาวางขายอยู่ทั่วไป ซึ่งขนมเหล่านี้ ก็สั่งซื้อมาจากจังหวัดอื่น เช่น นครศรีธรรมราช สงขลา และเพื่อความสะดวกเขา จะใส่ถุงรวมกันเป็นชุด ๆ ชาวบ้านจะซื้อหา เตรียมไว้สำหรับเอาไปวัดในวันรุ่งขึ้น หรือซื้อหากัน ในช่วงเช้าวันแรม 15 ค่ำ ก็ได้ เมื่อถึงวัดชาวบ้านจะนำขนมเหล่านี้ไปวางรวมกันในภาชนะที่ ทางวัดเตรียมไว้เพื่อประกอบพิธีรวมกัน

ในการยกหมรับไปวัด จะมีการจัดภัตตาหารไปถวายพระด้วย จึงมักจะไปวัดกันในช่วงเช้า กอนุพระฉันเพล ผูกหมรับไปวัดจะแต่งกายสะอาด สวยงามเพราะถือว่าเป็นการทำบุญ ครั้งสำคัญ โดยเลือกวัดที่อยู่ใกล้บ้าน

หรือวัดที่เคยเคารพบูชาบรรพบุรุษหรือวัดที่บรรพบุรุษเคยนิยม ยกหมรับไปวัด อาจต่างครอบครัวต่างไป หรือจัดเป็นชบวนแห่ก็ได้

ถ้าเป็นหมรับใหญ่และมีการ ประเวทนาหมรับกันด้วย จะมีชบวนแห่ใหญ่โตเอิกเกริก ชูรวมชบวนแห่แต่งตัวสวยงามตามลักษณะ ชบวน อาจมีการแต่งเป็นเปรตหรืออื่น ๆ ตามแต่ความคิดของผู้รวมชบวน

4. การต่งเปรต เมื่อยกหมรับและนำภัตตาหารไปถึงวัดแล้ว ก็เตรียมจัดสำรับ การจัดสำรับ ในวันสารททั้ง 2 ครั้ง (แรม 1 ค่ำ เดือน 10, แรม 15 ค่ำ เดือน 10) ก็มีข้าวปลาอาหาร และขนมเดือน 10 จัดเป็น 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 สำหรับถวายพระ เพื่อจะไดกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้บุรพชนหรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ชุดที่ 2 สำหรับตั้งให้เปรตกินในวัด เป็นเปรตชนิดที่ สามารถเข้าวัดเขาวาได้โดยสุรางหราน ขึ้นสูงพอสมควรเรียกว่า "หลาเปรต" (หลา เป็นภาษาถิ่นใต้หมายถึงศาลา ดังนั้น "หลาเปรต" จึงหมายถึงศาลาที่ใช้สำหรับตั้งเปรต) แล้วนำอาหารไปไว้บนหลาเปรตนั้น ชุดที่ 3 สำหรับตั้งให้เปรตกินนอกวัด เป็นเปรตที่มีบาปหนัก เข้าวัดเขาวาไม่ได้โดยจะเอา ไปวางไว้บนอกบริเวณวัดตามกำแพงหรือโคนต้นไม้ในการตั้งเปรตทั้งในวัดและนอกวัด จะต้องกล่าวคำเชิญเปรตและอธิษฐานให้เปรตใด หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ภูไมเชิญเปรต

เปรตจะไม่กลากินเหมือนหนึ่งเราจัดอาหารให้แขกหรือ ญาติที่มาเยี่ยม จัดวางไว้แล้วเราไม่เชิญแขกก็ไม่กล้ากิน เมื่อเชิญเสร็จแล้วควรจะยืนดูพิธีกระยะหนึ่ง พอให้เปรตกินเสร็จ เปรตจะได้ชื่นใจว่าเราเย็นใจด้วยความเต็มใจ และคอยเฝ้าปรนนิบัติไม่ละทิ้ง

5. การชิงเปรต เมื่อจัดสำรับไปวางไว้บนหลาเปรตแล้ว บนหลาเปรตจะมีสายสิญจน์วางล้อม ไว้รอบ และตอยาวไปจนถึงพระสงฆ์ ซึ่งนั่งอยู่ในวิหารเป็นที่ทำพิธีกรรม โดยสวดบังสุกุลอัฐิหรือ กระดาษเขียนชื่อของผู้ตาย ซึ่งบุตรหลานนำมารวมกันในพิธีต่อหน้าพระสงฆ์บุตรหลานจะ กรวดน้ำอุทิศส่วนบุญไปยังเปรตคนที่ตนบรรพบุรุษ เมื่อเสร็จพิธีแล้ว เก็บสายสิญจน์ ก็มีการชิงเปรต คือแย่งของที่ตั้งให้เปรตกินนั้น เชื่อว่า การแย่งขนมเปรตที่ผ่านการทำพิธีแล้วนั้นจะได้กุศลแรง เป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัวยิ่งนัก และยังเชื่อกันต่อไปว่าขนมเหล่านี้ถ้านำไปหว่าน ในสวน ในนา จะทำให้พืชผลอุดมสมบูรณ์ เพิ่มผลผลิตสูง

การชิงเปรตหรือแย่งของที่ตั้งให้เปรตกิน ถ้าไม่ชิงเปรตท่านว่าไม่ดี เพราะการชิงเปรตนั้นคือการชิงกันกินของที่เปรตกินเหลือแล้ว เปรตจะสุขใจอย่างมากที่เห็นลูกหลานไม่คิดรังเกียจ กลากินเศษอาหารที่ทานกินเหลือ และเปรตจะช่วยหาทางคุ้มครอง บวงคนทีบุตรหลานเจ็บป่วย บุนเปรตให้หายป่วย จะให้บุตรหลานได้ชิงเปรตในรอบปีนั้นก็มิ บางท่านอธิบายว่า การชิงเปรตนั้นจะทำให้เปรตสนุกสนานด้วย เพราะนั้น ๆ จะได้มาแย่งชิงเล่นสนุกกับลูกหลาน ดังนั้นหากใครไม่รวมชิงเปรตก็คล้ายกับว่ายังทำพิธีนี้ไม่สมบูรณ์ การชิงเปรตนี้ ชาวบ้านในชนบทยังคงปฏิบัติกันอยู่แต่วัดที่อยู่ในตัวเมือง สวนใหญ่มีแต่เด็ก ๆ ที่เขาแย่งชิงกันและมักจะรื้อคนหาเงินที่ชาวบ้านวางไว้ในสำรับเพื่อมอบให้เปรตไว้ใช้จ่าย สวนผู้ใหญ่ที่ไม่เขวแย่งชิงนั้นอาจจะคิดว่าเป็นการแย่ง กันกิน เป็นเรื่องน่าเกลียด จึงควรที่จะศึกษาและแปลเจตนาให้ถูกต้อง มิฉะนั้นประเพณีนี้อาจจะต้องเลิกลาไปในที่สุด

มีคำบรรยายใต้ภาพว่า : ผลักดัน- ดร.โรแลนด์ ซิลวา
ประธานองค์กรอีโคโมสสากล ที่ปรึกษา "ยูเนสโก"
เขาเยี่ยมชมพระบรมธาตุเจดีย์ จ.นครศรีธรรมราช
โดยรับปากว่าจะช่วยผลักดันให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ 2
กันยายนที่ผ่านมา

ด้านในมีรายละเอียดข่าวเป็นล้อมกรอบ เกี่ยวกับ ดร.โรแลนด์
ซิลวา และนายเชมชาติ เทพไชย รองอธิบดีกรมศิลปากร
เดินทางไปนมัสการพระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
และเข้าร่วมประชุมการนำเสนอพระบรมธาตุเจดีย์
เขาสู่การพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลก
องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
(ยูเนสโก) ที่จะมีการประชุมกันที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในกลางปี
พ.ศ.2553

ปัจจุบัน ดร.โรแลนด์ ซิลวา
เป็นประธานกิตติมศักดิ์อีโคโมสสากล (คณะกรรมการมรดกโลก)
องค์การยูเนสโก เป็นชาวศรีลังกา ซึ่งเขาผู้นี้เองที่คนเป็นนำเสนอ
"เมืองแคนดี้ (Kandy)" ของประเทศศรีลังกา
สู่การพิจารณาเป็นมรดกโลกสำเร็จมาแล้ว โดยเหตุผลสำคัญที่
ดร.โรแลนด์ ให้ไว้ใน การสนับสนุนพระบรมธาตุเจดีย์
วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
และถือเป็นหลักและแนวทางในการนำเสนอการพิจารณาของคณะกรรมการ
มรดกนั้นคือ "เป็นโบราณสถานที่ยังมีชีวิตอยู่
เชื่อมโยงกับจิตวิญญาณของพุทธศาสนิกชนอย่างกว้างขวาง
ไม่แตกต่างจากพระเขี้ยวแก้ว และเมืองแคนดี้"

แม้จะไม่เก่าแก่เท่า แต่สิ่งที่ดำรงอยู่เหมือนกันของ

"เมืองแคนดี้" กับ "เมืองคอน"
คือความเคลื่อนไหวของชีวิตที่ดำรงอยู่ตลอด

เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เป็นเรื่องธรรมดาของสิ่งที่เรียกว่า
"วัฒนธรรม" เพียงแค่หลังจากหากได้เป็น "มรดกโลก" แล้ว
อย่าตัดผู้คนออกจากวัตถุสถานเท่านั้นเป็นพอ

"เมืองคอน" หรือ "นครศรีธรรมราช" เป็นชุมชนโบราณ
พัฒนาสืบเนื่องมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ดังพบหลักฐาน
เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต เช่น เครื่องมือหิน
จนเมื่อเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์
ชุมชนแห่งนี้ได้กลายเป็นชุมชนการค้าทางทะเลที่สำคัญ
รับเอาอิทธิพลทางศาสนาและวิทยาการจากอินเดีย
ทั้งศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธ
ยังความความเจริญรุ่งเรืองให้เมืองแห่งนี้เป็นอย่างมาก
ดังพบหลักฐานทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุ เช่น เทวสถาน
พระพุทธรูป ศิวลึงค์ พระพิมพ์เนศ ฯลฯ

นักวิชาการหลายท่านเชื่อว่า ที่แห่งนี้เป็น
"ศูนย์กลางวัฒนธรรมอินเดียในคาบสมุทรภาคใต้"

โดยเฉพาะที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์
ซึ่งตามตำนานการสร้างกล่าวว่ เจ้าชายธนกุมารและพระนางเหมชาลา
เป็นผู้นำเสด็จพระบรมธาตุมาประดิษฐาน ณ
หาดทรายแก้วและสร้างเจดีย์องค์เล็กๆ เป็นที่หมายไว้
ต่อมาในปีมหาศักราช 1098 (พ.ศ.1719) พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช
ทรงสร้างเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นพร้อมการก่อสร้างเจดีย์ขึ้นใหม่
เป็นพระบรมธาตุเจดีย์มีลักษณะรูปแบบศิลปกรรมเป็นเจดีย์ทรงลังกา
สูง 55.78 เมตร

เกี่ยวกับประวัติการสร้างยังเป็นข้อถกเถียง

เกี่ยวกับรูปทรงของเจดีย์ว่าสร้างครอบเจดีย์องค์เดิม
หรือสร้างเป็นเจดีย์ทรงลังกาอยู่แล้วก็ยังไม่เป็นข้อสรุป

แต่ที่แน่ๆ ในความทรงคุณค่าของพระบรมธาตุเจดีย์
และวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
อันเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมอินเดีย
(โดยเฉพาะเมื่อพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง) นั้นไม่อาจปฏิเสธได้
เป็นมรดกที่แม้ใครจะไม่ให้เป็นมรดกโลก
เราในฐานะบรรพชนลูกหลานก็ล้วนภาคภูมิใจ
โดยเฉพาะในความมีชีวิตของ "ประเพณี-วัฒนธรรม"
ที่สืบเนื่องมายาวนาน

นี่เป็นเหตุผลที่ทำให้ ดร.โรแลนด์
จะผลักดันให้พระบรมธาตุเจดีย์ และโบราณสถานเกี่ยวเนื่องอีก 7
แห่งเป็นมรดกโลก

ตามข่าว นายเชมชาติ เทพไชย รองอธิบดีกรมศิลปากร
กล่าวว่า
การพิจารณาขึ้นทะเบียนมรดกโลกซึ่งกำลังจะมีขึ้นที่เมืองปารีสในปีหน้า
ดร.โรแลนด์บอกว่า
จะเป็นผู้เสนอรายละเอียดให้คณะกรรมการมรดกโลกยูเนสโกเอง
โดยยึดหลักและแนวทางเดียวกับที่เคยเสนอเมืองแคนตีของศรีลังกาเป็น
มรดกโลกมาแล้ว
เนื่องจากพบข้อมูลว่าพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเชื่อมโยงและมี
อิทธิพลต่อจิตวิญญาณของมนุษย์มากกว่าเมืองแคนตี
สะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีประเพณีต่างๆ
ที่เกี่ยวข้องกับพระบรมธาตุเจดีย์อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี เช่น

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ สมโภชพระบรมธาตุ สารทเดือนสิบ

ขณะที่เมืองแคนดีจะมีประเพณีสมโภชและสักการะพระเขี้ยวแก้วปีละครั้งเท่านั้น ดังนั้น

พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชมีโอกาสสูงที่จะผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยูเนสโกขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกได้ไม่ยาก นอกจากนี้องค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชยังเชื่อมโยงกับประเทศลังกาหรือศรีลังกามาตั้งแต่โบราณ

ประเพณีชักพระหรือ ลากพระ, ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ, กีฬาชนวัว, ตักบาตรธูปเทียน, พิธีกว่นขาวมธุปายาส (ยาฉุน) ในช่วงงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ, แห่พระพุทธรูปสังค, ประเพณีให้ทานไฟ, ชิงเปรต, ประเพณีสงกรานต์เมืองนคร, งานประเพณีบุญสารทเดือนสิบ, ประเพณีแห่หางดาน ฯลฯ

เหล่านี้คือสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับพระบรมธาตุเจดีย์
เกี่ยวเนื่องกับวัดมหาธาตุมหาวิหาร
เกี่ยวเนื่องกับผู้คนที่ย้ายอยู่ในชุมชน (เมือง) แห่งนี้

หากได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจริง

อย่าได้ตัดสิ่งเกี่ยวเนื่องเหล่านี้ออกจากกันเลย